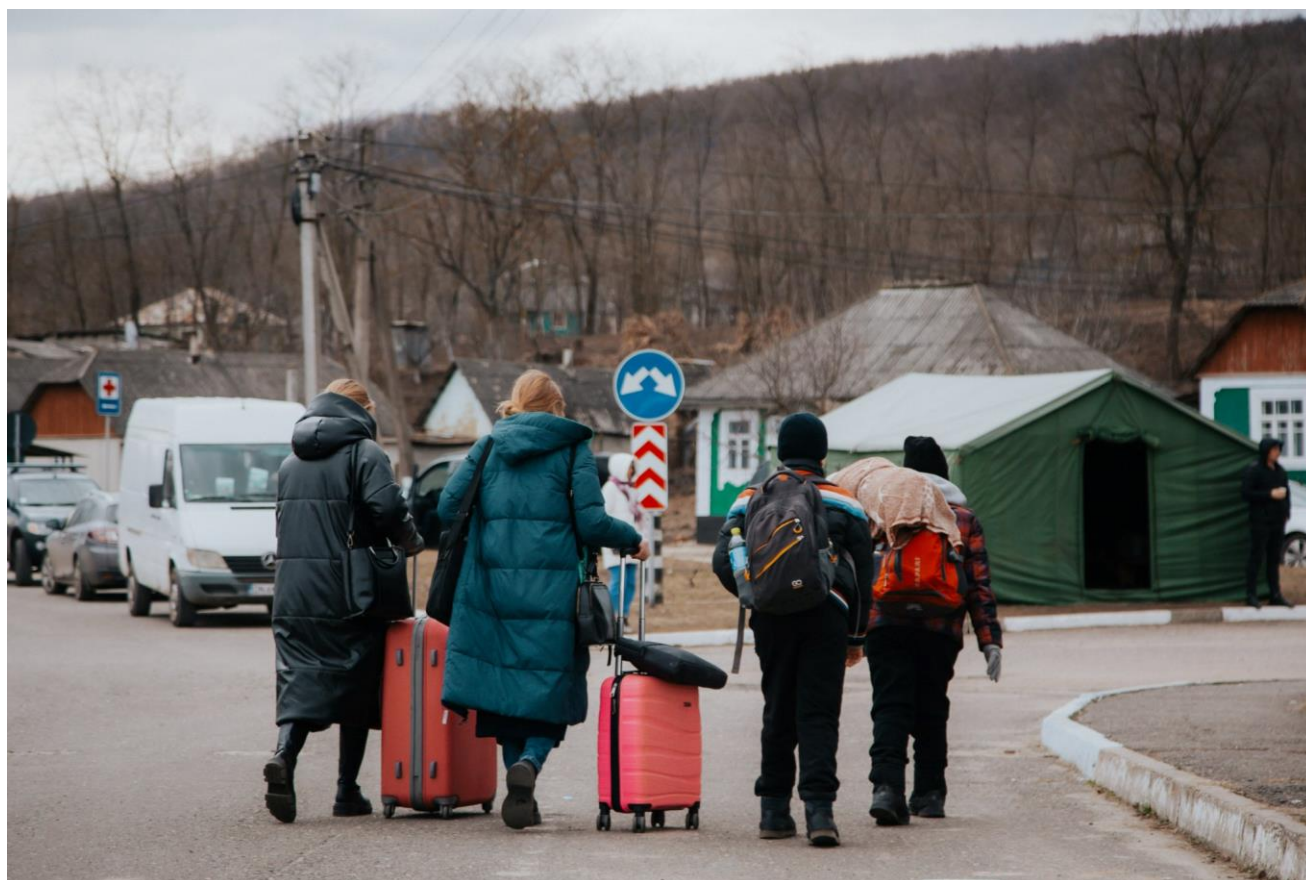

**DUMITRU PELIN,
NORD NEWS**

MANAGEMENTUL CRIZEI REFUGIAȚILOR UCRAINENI DIN NORDUL REPUBLICII MOLDOVA

Policy brief

Introducere

La aproape un an de la declanșarea războiului ruso-ucrainean, după care a urmat criza refugiaților și cea energetică, locuitorii din nordul Republicii Moldova rămân vulnerabili în fața manipulării, știrilor false și a propagandei. În primele luni de la începerea dezastrului generat de Kremlin, Chișinăul s-a confruntat cu un șir de provocări de ordin social, economic, politic, dar și informațional. Cea mai mare bătălie pentru atitudinea și părerea oamenilor s-a dat din 24 februarie pe *new media*, adică, pe rețelele de socializare, acolo unde fiecare moldovean este expert, iar cei care reușesc să mânuiască cuvântul au reușit să convingă unele grupuri de oameni să-și schimbe viziunile asupra războiului și a problemelor cu care se confruntă țara noastră.

În contextul crizei refugiaților, din primele zile, săptămâni, luni, locuitorii din nordul Republicii Moldova au dat dovadă de o mobilizare, mai rar întâlnită de la 1990 încoace. Menționez acest lucru, pentru că cetățenii din regiune sunt, în mare parte, simpatizanți ai dictatorului de la Kremlin. Venirea primilor refugiați ucraineni în nord a demonstrat că mașinăria propangandistigă de la Moscova a fost inutilă în fața durerii și compasiunii.

De la începutul războiului, jurnaliștii locali au realizat un șir de materiale, pentru a afla părerea cetățenilor din mun. Bălți și din nordul țării despre invazia trupelor militare rusești în țara vecină. Dacă la început mulți salutau intervenția militară a lui Putin, peste câteva luni, oamenii au început să condamne acest conflict: „Este un război fratricid”, „Condamnăm războiul”, „Putin a procedat urât” etc. Din păcate, au mai ramas voci care continuă să-și susțină idolul de la Kremlin.

După ce au văzut că Republica Moldova a devenit solidară cu poporul ucrainean, Federația Rusă, prin intermediul „solilor” săi - politicieni, lideri de opinie, reprezentanți ai bisericii - au încercat să-și continue acțiunile de destabilizare a situației sociale și economice din țara noastră. Astfel, în toamna anului 2022, la Chișinău au fost organizate proteste, cu participarea nemijlocită a locuitorilor din nordul Republicii Moldova. Ba mai mult, deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor și ai Partidului Șor, în vizitele lor în nordul țării, speculează pe vulnerabilitățile sociale. Aceștia invocă majorarea prețurilor, criza refugiaților, care a generat majorarea tarifelor și relații mai rezervate cu Federația Rusă și mai spun că autoritățile de la Chișinău trebuie să facă abstracție de tragedia pe care o trăiesc ucrainenii și să se poclonească Moscovei, pentru a obține un preț mai bun la gaz.

Gestionarea crizei refugiaților

Primii refugiați în nordul R.Moldova au început să vină în data de 24 februarie. Acest lucru a fost reflectat atât de presa locală(nordnews.md, tvn.md, esp.md și observatorul de nord.md). Din primele zile ale războiului Ruso-Ucrainen, punctele de trecere a frontierei cu statul vecin (Criva – Mamaliga, Larga – Kelmenți, Briceni – Rossoșani, Ocnița – Sokireanți, Otaci – Moghilev-Podolsck, Unguri – Bronnița) au fost asaltate de primii ucrainenii care au fugit din calea războiului. Cei care au reacționat prompt și au fluidizat traficul au fost polițiștii de frontieră, apoi voluntarii care din primele ore, zile s-au arătat dispuși să-i ajute pe ucrainenii nevoieși veniți cu copii și bătrâni. Abia după câteva zile pentru fluidizarea traficului, acordare ajutorului de primă necesitate dar și cazarea ucrainenilor au intervenit primăriile, centrele raionale, serviciile desconcentrate precum: salvatorii, poliția națională, armata. De precizat că cel mai mare volum de acordare a

ajutorului au luat pe umerii săi voluntarii. După care au venit banii acordați de partenerii externi, lucru care a permis autorităților locale să acorde ajutorul necesar refugiaților.

Pentru autoritățile locale (primării, consiliile raionale) din cele 11 raioane din nordul R. Moldova și municipiul Bălți a devenit o mare provocare, în special prin crearea centrelor de plasament, colectarea de ajutoare sub forma de produse alimentare, igiene, lenjerie și haine, pentru că unii ucraineni au ajuns în R. Moldova în șlapi sau veste. În consecință au fost create 14 centre de plasament.

Astfel, din 24 februarie 2022 până la 27 decembrie 2022 atât în centrele de plasament cât și în domiciliile private a locuitorilor din nordul R. Moldova au fost cazați peste 5000 de ucraineni. Raionul care a reușit să contreze cel mai mare număr de refugiați este Ocnița, aici sunt peste 1200 de ucraineni care și-au găsit refugiul în casele oamenilor nu în centrele de plasament. Cei mai puțini sunt în raionul Rîșcani. Această discrepanță se datorează faptului că o bună parte din refugiații din Ocnița au rătăcit în țara noastră evident etnici ucraineni.

Primarul orașului Edineț, Constantin Cojocaru: „*Edinețul are câteva experiențe în criza refugiaților care nu le deține nici R. Moldova. Noi avem un centru regional de refugiați care face legătură cu toate țărmurile din regiune, inclusive și cu cele românești. Avem o legătură cu trei centre din afara R. Moldova, două în România și unul în Austria, Viena, în situația în care este nevoie că refugiații să plece mai departe.*

O altă experiență bună care nu o are nici R. Moldova este construirea căsuțelor pentru refugiați. Ele au în jur de 20 m.p., așa, ca să încapă o familie refugiată. Din 9 căsuțe, 6 deja sunt construite. În Edineț avem și primul centru de refugiați pentru romi. Centru se află în incinta unei biserici, unde preotul este de etnie rom. I-am plasat aparte nu de aceea că se simt discriminați, dar că ei au rezerva aceasta a lor, să fie toți romii mereu împreună, aparte.”

Orașul în care sunt concentrate cele mai multe centre de plasament este municipiul Bălți. În capitala nordului activează 4 centre, care au fost deschise grație implicării primăriei și reprezentanților societății civile, care au reușit să aloce bani din bugetul primăriei, până la venirea fondurilor din partea guvernului. Centrele sunt amplasate la Hotelul Bălți, Tabăra de vară „Dumbrava Albă”, Căminul studentesc „Meridiane”, Căminul studentesc din campusul USARB. Reprezentanții societății civile din Bălți spun că le-a venit greu când au mers la conducerea Direcției Generale de Asistență Socială și Protecția Familiei (DGASPF) să solicite ajutor pentru refugiați. Diana Grosu, directorul Asociației pentru Drepturile Omului LEX 21 mărturisește că șefa DGASPF, Veronica Munteanu le-a dat o replică când a fost rugată să- ajute pe vecinii noștri care au fugit din calea războiului. V. Munteanu: „De unde ați luat-o că-i război. N-ați auzit este o operațiune militară specială.”

Primarul de Bălți Nicolai Grigorișin: „În primele două săptămâni, eu și colegii, partenerii mei am donat 100.000 de lei. Din banii proprii iam cazați pe vecinii noștri din Ucraina pe la casele noastre, plus le-am asigurat hrană. Pe două săptămâni problema banilor a fost rezolvată de guvernul nostru după ce partenerii europeni au făcut transferurile.

Și astăzi, este respectată formula care arată în felul următor: guvernul obține banii de la donatorii europeni, apoi finanțele sunt transferate pe conturile Direcției Asistență socială și protecția familiei. Apoi, banii sunt transferați pentru hotel, agent termic, hrană și trei mese pe zi.”

După prima jumătate de an și adaptarea parțială a voluntarilor, ONG-le de specialitate susținute de partenerii de dezvoltare ai R.Moldova au demarat un șir de programe privitor la incluziunea socială și economică a refugiaților: Cursuri de învățare a limbilor română și engleză, centre de plasament temporar pentru copiii refugiaților care și-au găsit un post de muncă. La Bălți în câmpul muncii în câmpul muncii au fost încadrați 447 de ucraineni. Mai mult ca atât grație suportului acordat de Organizația Națiunilor Unite, fiecare refugiat primește o indemnizație lunară de 2200 de lei și în sezonul rece a anului aceasta este majorată cu 700 de lei.

Noi amenințări hibride

În contextul crizei refugiaților, din primele zile, săptămâni, luni, locuitorii din nordul Republicii Moldova au dat dovadă de o mobilizare, mai rar întâlnită de la 1990 încoace. Menționez acest lucru, pentru că cetățenii din regiune sunt, în mare parte, simpatizanți ai dictatorului de la Kremlin. Venirea primilor refugiați ucraineni în nord a demonstrat că mașinăria propagandistă de la Moscova a fost inutilă în fața durerii și compasiunii. Dacă la început mulți salutau intervenția militară a lui Putin, peste câteva luni, oamenii au început să condamne acest conflict: „Este un război fratricid”, „Condamnăm războiul”, „Putin a procedat urât” etc.

Din păcate, au mai rămas voci care continuă să-și susțină idolul de la Kremlin. După ce au văzut că Republica Moldova a devenit solidară cu poporul ucrainean, Federația Rusă, prin intermediul „solilor” săi – politicieni, lideri de opinie, reprezentanți ai bisericii subordonate Mitropoliei Moldovei – au încercat să-și continue acțiunile de destabilizare a situației sociale și economice din țara noastră. Astfel, în toamna anului 2022, la Chișinău au fost organizate proteste, cu participarea nemijlocită a locuitorilor din nordul Republicii Moldova. Ba mai mult, deputații Blocului Comuniștilor și Socialiștilor și ai Partidului Șor, în vizitele lor în nordul țării, speculează pe vulnerabilitățile sociale. Aceștia invocă majorarea prețurilor, criza refugiaților, care a generat majorarea tarifelor și relații mai rezervate cu Federația Rusă și mai spun că autoritățile de la Chișinău trebuie să facă abstracție de tragedia pe care o trăiesc ucrainenii și să se poclonească Moscovei, pentru a obține un preț mai bun la gaz.

Locuitorii municipiului au fost supuși provocărilor la începutul lunii martie, mai exact pe 3 martie, când un locuitor din satul Pânzăreni, raionul Fălești a fost surprins cu Z-ul rusesc inscripționat pe portiera din spate a automobilului. Individul a fost documentat de jurnaliștii nordnews.md. Un caz similar a avut loc tot la Bălți când un tânăr membru al mișcării de tineret din partea PSRM a scris pe Transportatorul auto blindat din fața Brigăzii de infanterie motorizată „Moldova” litera Z. Inscripția a apărut în data de 14 aprilie 2022. Aceiași litera a fost desenată și pe clădirea sediului Comunității Ucrainenilor din Bălți.

În nordul Republicii Moldova își desfășoară activitatea în jur de 10 instituții de presă. Însă nu toate dintre ele au ținut să reflecte invazia trupelor ruse în Ucraina și să numească războiul „război”. Doar câteva instituții au mediatizat obiectiv și cu profesionalism intervenția militară a Rusiei în Ucraina, și anume: ziarul ESP.MD, Televiziunea Nordului, Observatorul de Nord, NordNews.MD.

Nordnews și TV Nord au fost instituțiile care au publicat materiale video despre primii refugiați ucraineni care au venit în R. Moldova. Nordnews.md a difuzat un șir de emisiuni și interviuri cu jurnaliști, experți ucraineni, între care: Dmitri Gordon, Evgen Magda, Roman Svitan. Printre invitații nordnews au fost și consilierii președintelui Ucrainei – Alexei Arestovici și Mihail Podoleak. Scopul acestor emisiuni a fost să ofere o alternativă informațională pentru vorbitorii de limba rusă din mun. Bălți și localitățile din nordul țării.

Cu toate acestea, dezinformarea persistă încă printre bălțeni. De această părere este directorul Asociației „Lex 21”, Diana Grosu:

„O să fie război! Maia Sandu e de vină.”

S-au mobilizat cei de la partidul Șor, garda tânără, care au creat grupuri pe Facebook, Telegram și publică articole de dezinformare.

Partidul Socialiștilor, BălțiOnline, Bălți news sunt finanțate de FSB-ul rusesc.

Eu cred că SIS-ul ar trebui să acționeze. Acum e momentul!

Nu există dorința de a ajuta la nivel local. La Bălți, sunt mulți KGB-iști care fac jocul rușilor.”

Spațiul informațional din nordul Republicii Moldova și din Bălți este încă invadat de știri *fake*, care apar pe unele site-uri și canale de Telegram: Nesterovski, Jukov Online, Bălți Online, Bălți news, Știrile Nordului, Garda tânără, Я бeльчанин.

Președintele raionul Glodeni Ion Cojocari e de părere că lipsește comunicarea dintre autoritățile centrale și cetățeni în privința acordării ajutoarelor financiare din partea donatorilor. În acest context, pe rețelele de socializare a par mesaje provocatoare la adresa guvernului.

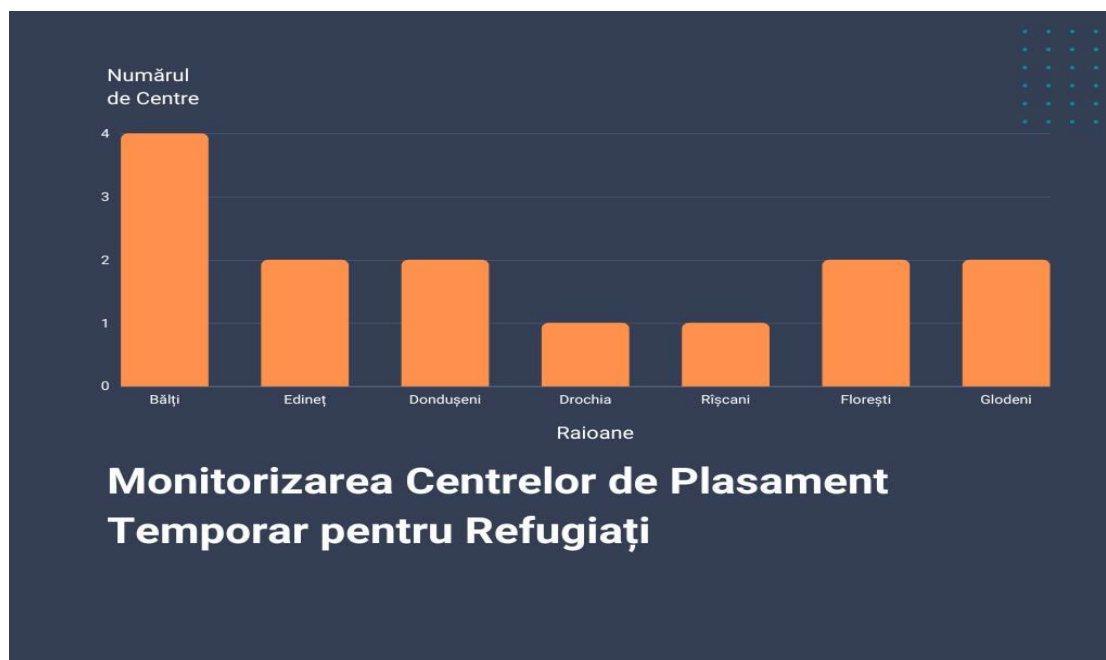
Ion Cojocari președintele raionului Glodeni:

„ Am avut careva replici și discuții contradictorii cu unii locuitori din raionul Glodeni, care au reproșat că prea mult ne-am axat pe ajutorul refugiaților și am uitat să ajutăm proprii localnici. Aceste discuții au apărut în urmă publicării pe rețelele de socializare a unor texte, unde se promova mesajele unor cetățeni de pe profiluri false, care criticau autoritățile că acordă indemnizații la refugiați din bugetul statului, din banii oamenilor. Aici statul ar trebui să explice mai active sursa de finanțare și de întreținere a acestor refugiați, că marea parte a banilor vin din exterior și nu numai din bugetul R. Moldova.

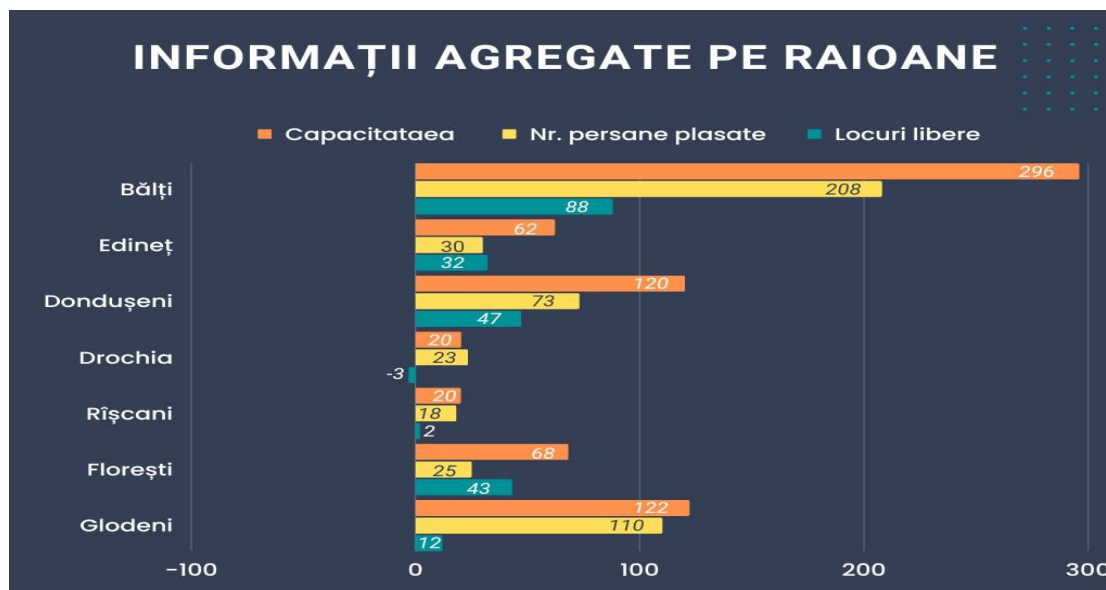
Infografice sau statistici

Invazia militară a Rusiei asupra Ucrainei a generat cea mai mare criză de refugiați de pe continentul European. Țara vecină a fost părăsită din cauza războiului care a început pe 24 februarie 2022, peste 10 milioane de cetățeni, care au primit statutul de refugiați în mai multe țări ale lumii inclusiv Republica Moldova. Țara noastră a fost tranzitată de peste 700 de mii de ucraineni care au fugit din fața urgiei, generată de armata Rusă. Potrivit datelor statistice oferite de Agenția Națională de Asistență Socială în Republica Moldova au rămas 100.494 de cetățeni ucraineni cu statut de refugiat. Acest fapt a generat pentru țara noastră cea mai mare criză a refugiaților din istoria sa. Proporția rezidenților după gen ajunși de nevoie în R.Moldova este: 67% - femei și 37% - bărbați.

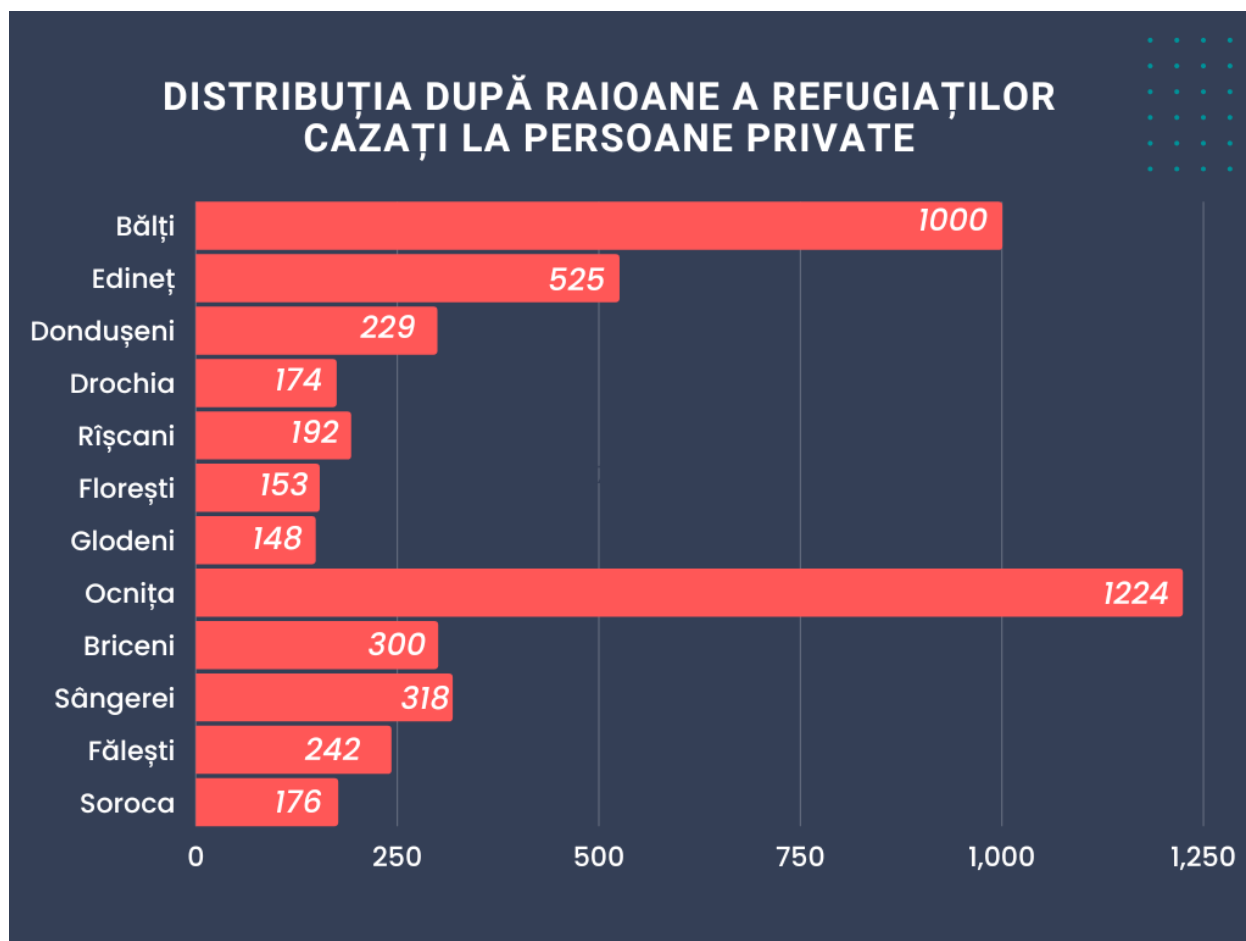
Conform aceluiași date reprezentanța pe categoriile de vârstă ar fi: sugari 0-2 ani -3%; copii 2-18 ani - 36%; persoane în vârstă (>65) -11%; persoane 19-65 ani - 49%.

Date oferite de: anas.md

Date oferite de www.uahelp.md

Recomandări

Ca recomandări pentru societățile civile ar fi informarea autorităților înainte de a pleca la centrele de plasament. Adică ar trebui să existe un dialog, căci se primește că unii refugiați primeau de 2-3 ori ajutor, dar cineva nu primea deloc. O altă recomandare pentru societatea civilă este să fie mai atenți la protecția datelor cu caracter personal. Aici ar trebui să se implice Statul, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, care i-ar permite reprezentanților ONG să solicite date cu caracter personal a refugiaților.” Pentru a depăși provocările hibride, lansate de Kremlin, autoritățile centrale trebuie să creeze, prin utilizarea serviciilor speciale, o agenție care să monitorizeze și să penalizeze propagandiștii, instituțiile și persoanele generatoare de știri false.

Abrevieri

GASPF - Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Familiei

ONG – Organizație neguvernamentală

PSRM – Partidul Socialiștilor din Republica Moldova

USARB – Universitatea de Stat “Aleco Ruso” din Bălți

Acest studiu politico-analitic a fost elaborat în cadrul proiectului „Contribuția societății civile la combaterea noilor amenințări hibride ca răspuns la aflusul de refugiați: abordarea rezilienței

active a Republicii Moldova”, implementat de Asociația pentru Politică Externă (APE) în parteneriat cu Nord News, Centrul European „Pro-Europa” din Comrat și Zona de Securitate, finanțat printr-un grant al Institutului pentru Raportare despre Război și Pace (IWPR), cu sprijinul Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord. Opiniile, argumentele și concluziile menționate aparțin autorilor și nu reflectă în mod necesar punctul de vedere al IWPR și al guvernului britanic.